

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут права
Кафедра приватного права

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою Університету,
протокол від 19.10.2022 № 9

Голова НМР

Василь В. Сиринський

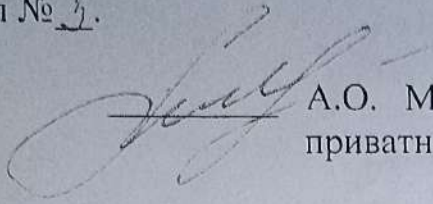
Робоча програма
навчальної дисципліни
«РИМСЬКЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО»
для підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
денної та заочної форми навчання
галузь знань 08 «Право»
спеціальність 081 «Право»
освітня програма «Правове регулювання публічних та приватних відносин»

Статус дисципліни: обов'язкова

Ірпінь 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Римське приватне право» складена на основі освітньо-професійної програми «Правове регулювання публічних та приватних відносин» першого (бакалаврського) освітнього рівня спеціальності 081 «Право», затвердженої Вченою радою Університету 29.09 2022 року, протокол № 3.

Укладач

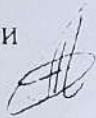
А.О. Мілевська, к.ю.н., доцент, доцент кафедри приватного права

Рецензенти:

Л.О. Самілик, к.ю.н., доцент, доцент кафедри приватного права

А.Б. Антонюк, к.ю.н., доцент кафедри кримінальної юстиції

Гарант освітньої програми

А.В. Гарбінська-Руденко, к.ю.н., доцент, доцент кафедри публічного права

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено кафедрою приватного права, протокол від «03» 10 2022 р. № 5.

В.о.завідувача кафедри

І.В. Чеховська, д.ю.н., професор

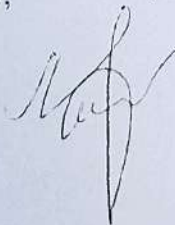
Розглянуто і схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту права, протокол від «05» 10 2022 р., № 4.

Голова Вченої ради ННІ права

В.В. Топчій, д.ю.н., професор

Завідувач відділу планування, організації та контролю освітнього процесу

Л.В. Мілімко, к.ю.н., доцент

Ресстраційний № _____

1. ПЕРЕДМОВА

Мета навчальної дисципліни: вивчення даної навчальної дисципліни орієнтоване на ознайомлення здобувачів вищої освіти з правовою культурою Стародавнього Риму, основними інститутами римського приватного права, а також на демонстрацію впливу римського приватного права на розвиток сучасної світової цивілістики та цивільного права України зокрема. Дисципліна «Римське приватне право» є дисципліною, яка закладає не тільки основи правової культури, а й юриспруденції загалом, дає знання про історію становлення та розвитку багатьох інститутів сучасного права.

Завдання навчальної дисципліни:

- з'ясування предмету римського приватного права;
- дослідження джерел римського приватного права;
- засвоєння понять юридичної та фізичної особи у римському приватному праві, а також правоздатності і дієздатності;
- з'ясування видів цивільного процесу та основних процесуальних інститутів в римському приватному праві;
- засвоєння поняття сім'ї та римського шлюбу, а також основних інститутів сімейного права в римському приватному праві;
- засвоєння поняття речей та їх видів, а також основні речові права, їх проекцію в сучасну цивілістику;
- з'ясування поняття договору, їхню класифікацію та особливості розмежування;
- з'ясування змісту зобов'язальних правовідносин та їхню відмінність від речових;
- з'ясування змісту позадоговірних зобов'язань;
- вивчення основних інститутів спадкового права в римському приватному праві.

Методи та форми навчання: при викладанні дисципліни застосовуються такі методи навчання, як: репродуктивний; проблемне навчання; евристичний (частково-пошуковий); дослідницький.

Для викладання даної навчальної дисципліни використовуються лекційні та семінарські, а також проведення індивідуально-консультативної роботи під керівництвом викладача та самостійна робота здобувачів.

Форми організації занять: для організації передачі та засвоєння теоретичного матеріалу проводяться наступні види лекційних занять - тематичні лекції, лекції-дискусії, проблемні лекції та узагальнююча лекція. З метою поглиблення, розширення, деталізації й закріплення теоретичного матеріалу проводяться такі види семінарських занять: семінар-дискусія, семінар-дослідження, фронтальне семінарське заняття.

Організація поточного та підсумкового контролю знань. З метою оцінки загального рівня підготовки здобувачів вищої освіти на першому семінарському занятті здійснюється вхідний контроль. Перевірка рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою здійснюється за допомогою поточного контролю. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем – для коригування методів і засобів навчання, - так і здобувачами вищої освіти – для планування самостійної роботи. Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів здобувачів вищої освіти, а також у формі комп'ютерного тестування. **Підсумковий модульний контроль** забезпечує оцінку результатів навчання здобувачів вищої освіти на заключному етапі вивчення дисципліни та проводиться у формі екзамену.

**ЛИСТ ОНОВЛЕННЯ ТА ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

РОЗГЛЯНУТО ТА СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри приватного права

Протокол від _____ 2022 р. № _____.

Укладач (і):

Мілевська А.О.

**Лист оновлення та перезатвердження робочої програми навчальної дисципліни
(протягом 5 років після затвердження або до затвердження освітньої програми)**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис гаранта ОП

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Рівень вищої освіти/ галузь знань/ спеціальність /освітня програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів: 3 Модулів: 2 Змістових модулів: 2 Загальна кількість годин: 90 год.	Рівень вищої освіти перший (бакалаврський) Галузь знань 08 Право Спеціальність 081 «Право» Освітня програма «Правове регулювання публічних та приватних відносин»	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		1	1
		Лекції	
		24	4
		Семінарські	
		20	2
		Самостійна робота	
		44	82
		Індив.консул.робота	
		2	2
Форма семестрового контролю: екзамен			

2.1. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ФОРМУВАННЯ ЯКИХ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Загальні компетентності

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні компетентності

СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК3. Цінунання та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

2.2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

РН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

2.3. ПРЕРЕКВІЗИТИ ТА ПОСТРЕКВІЗИТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами для вивчення дисципліни «Римське приватне право» є: «Історія держави і права зарубіжних країн», «Теорія держави і права». Постреквізитами вивчення дисципліни є «Цивільне право України», «Цивільний процес України», «Міжнародне приватне право».

2.4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «РИМСЬКЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО» (денна форма)

№ з/п	Змістовні модулі	Кількість годин					Всього (год.)
		Лекції (год.)	Семінари (год.)	Практ. заняття (год.)	Інд.-конс. робота під керівництв ом викладача (год.)	СРС (год.)	
МОДУЛЬ 1							
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1: Поняття римського приватного права. Речові права (теми 1-6)							
Т.1.	Предмет і джерела римського приватного права	2	2	-	-	4	8
Т.2.	Особи	2	2	-	-	4	8
Т.3	Вчення про позови	2	2	-	-	4	8
Т.4	Сімейні правовідносини	2	2	-	-	4	8
Т.5.	Речове право. Право	2	1	-	2	4	9

	власності						
Т.6.	Права на чужі речі	2	1	-	-	4	7
	Всього по модулю 1	12	10	0	2	24	48
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40хв.)							
МОДУЛЬ 2							
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Зобов'язання в римському приватному праві. Спадкове право (теми 7-10)							
Т. 7	Загальне вчення про зобов'язання	2	2	-	-	5	9
Т. 8	Договори у римському приватному праві	4	4	-	-	5	13
Т. 9	Зобов'язання ніби з договорів. Зобов'язання з приватних деліктів	2	2	-	-	5	9
Т.10	Спадкове право	4	2	-	-	5	11
	Всього по модулю 2	14	10	0	0	20	42
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40хв.)							
Форма підсумкового контролю – екзамен							
	Разом годин з курсу	24	20	0	2	44	90

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «РИМСЬКЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО»
(заочна форма)

№ з/п	Змістовні модулі	Кількість годин					Всього (год.)
		Лекції (год.)	Семінари (год.)	Практ. заняття (год.)	Інд.-конс. робота під керівництвом викладача (год.)	СРС (год.)	
МОДУЛЬ 1							
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1: Поняття римського приватного права. Речові права (теми 1-6)							

T.1.	Предмет і джерела римського приватного права	1	-	-	-	8	9
T.2.	Особи	-	-	-	-	8	8
T.3	Вчення про позови	-	-	-	-	8	8
T.4	Сімейні правовідносини	-	-	-	-	8	8
T.5.	Речове право. Право власності	1	-	-	2	8	11
T.6.	Права на чужі речі	-	-	-	-	8	8
	Всього по модулю 1	2	0	0	2	48	52
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40хв.)							
МОДУЛЬ 2							
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Зобов'язання в римському приватному праві. Спадкове право (теми 7-10)							
T. 7	Загальне вчення про зобов'язання	1	1	-	-	8	10
T. 8	Договори у римському приватному праві	1	1	-	-	8	10
T. 9	Зобов'язання ніби з договорів. Зобов'язання з приватних деліктів	-	-	-	-	9	9
T.10	Спадкове право	-	-	-	-	9	9
	Всього по модулю 2	2	2	0	0	34	38
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40хв.)							
Форма підсумкового контролю – екзамен							
	Разом годин з курсу	4	2	0	2	82	90

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ЗМІСТОВНИМИ МОДУЛЯМИ

Змістовний модуль № 1. Поняття римського права. Речові права

Тема 1. Предмет і джерела римського приватного права

План лекційного заняття

1. Предмет вивчення курсу «Римського приватного права». Цивільне право, право народів, преторське право.
2. Римське приватне та римське публічне право.
3. Історична роль римського цивільного права та його значення для сучасного юриста.
4. Поняття та види джерел римського цивільного права. Джерела виникнення та змісту римського цивільного права.
5. Форми діяльності римських юристів. Імператорські конституції.

План семінарського заняття

1. Предмет вивчення курсу «Римське цивільне право». Цивільне право, право народів, преторське право.
2. Римське приватне та римське публічне право.
3. Поняття та види джерел римського цивільного права. Джерела виникнення та змісту римського цивільного права.
4. Джерела правоутворення у Стародавньому Римі. Звичаї.
5. Форми діяльності римських юристів. Імператорські конституції.
6. Рецепція римського приватного права. Кодифікація Юстиніана.

План самостійної роботи

1. Роль римського права у формуванні сучасного європейського права.
2. Юридична діяльність у Римі і риторика.
3. Біографія Аппія Клавдія (Сліпий).

Перелік питань для самоконтролю

1. Назвіть основні критерії розмежування приватного та публічного права.
2. Чи мали право законодавчої ініціативи народні збори та сенат?
3. Яким видом джерел римського приватного права найбільше було врегульовано сфери сімейного та зобов'язального права?
4. Назвіть основні структурні підрозділи приватного права.
5. Хто такі глосатори, коментатори?
6. Що таке неписане право, звичаєве право?
7. Що вважалось найдавнішою кодифікацією звичаїв?
8. Що таке едикт? Які посадові особи в Римі мали право видавати едикти?
9. Яким чином претори у своїй юридичній практиці обходили норми цивільного права? Яке право називалося "голим"?
10. Назвіть форми діяльності юристів?
11. В чому в період принципату полягала взаємна зацікавленість імператорів і світил юриспруденції? Якими були правові наслідки цього інтересу?

Рекомендовані літературні джерела:

Основні: [1; 6; 8; 10]

Додаткові: [11]

Інформаційні ресурси і Інтернет: [1-4]

Міжнародні видання: [1, 7. 10].

Тема 2. Особи

План лекційного заняття

1. Поділ населення Стародавнього Риму на різні групи.
2. Правове становище вільних та рабів.

3. Правове становище римських громадян, латинів, перегринів, колонів, вільновідпущеників.
4. Поняття суб'єкта права. Правоздатність та дієздатність у римському праві.
5. Опіка та піклування в римському праві

План семінарського заняття

1. Поняття суб'єкта права.
2. Поділ населення Стародавнього Риму на різні групи.
3. Правове становище вільних та рабів.
4. Правове становище римських громадян, латинів, перегринів, колонів, вільновідпущеників.
5. Правоздатність у римському праві.
6. Опіка та піклування в римському праві. Підстави встановлення.

План самостійної роботи

1. Біографія Гая (II ст. н.е.).
2. Юридичні особи в римському праві. Зародження теорії «фікції юридичної особи».

Перелік питань для самоконтролю

1. Що таке статусні суди?
2. Коли вільновідпущеники мали практично однаковий обсяг дієздатності як і римляни?
3. В якому році і за наказом якого імператора було зрівняно в правах латинів, перегринів і римлян?
4. Як виникла та припинялася правоздатність?
5. Які особи визнавалися безчесними та обмежувалися у правах?
6. Що таке дієздатність? Як це питання трактувалося у римському приватному праві?
7. Чи мали жінки в Римі однакову право- і дієздатність з чоловіками? В чому полягала різниця?
8. Яким був юридичний статус рабів?
9. Що таке рабський пекулій та чому він виник?

Рекомендовані літературні джерела:

Основні: [1; 6; 8; 10]

Додаткові: [11]

Інформаційні ресурси і Інтернет: [1-4]

Міжнародні видання: [1, 5, 9].

Тема 3. Вчення про позови

План лекційного заняття

1. Виникнення державного суду. Самозахист.
2. Легісакційний, формулярний, екстраординарний процес. Види легісакційного процесу.
3. Поняття позову. Види позовів у римському праві. Особливі засоби преторського захисту.
4. Інтердикти. Позовна давність.

План семінарського заняття

1. Виникнення державного суду. Самозахист.
2. Легісакційний, формулярний, екстраординарний процес. Види легісакційного процесу.

3. Поняття позову. Види позовів у римському праві.
4. Позовна давність.
5. Строки позовної давності.

План самостійної роботи

1. Інтердикти. Позовна давність
2. Особливі засоби преторського захисту.
3. Форми самоуправства та їх роль у захисті цивільних прав.

Перелік питань для самоконтролю

1. Скільки стадій мав ординарний судовий процес?
2. Чи можна вважати преторську формулу фактичним рішенням суду по справі?
3. Чи застосовуються в сучасному судовому процесі позови за аналогією?
4. Дайте характеристику особистому позову. Які ще були види позовів?
5. Що таке інтердикт?
6. Що таке стипуляція, ввід у володіння, реституція? У яких випадках вони застосовувалися претором?
10. Що таке позовна давність та що є початком її спливу?
11. Чим пояснювалася необхідність введення інституту позовної давності?

Рекомендовані літературні джерела:

Основні: [1; 6; 8; 10]

Додаткові: [11]

Інформаційні ресурси і Інтернет: [1-4]

Міжнародні видання: [5,6-8].

Тема 4. Сімейні правовідносини

План лекційного заняття

1. Поняття сім'ї у римському праві. Агнатське та когнатське споріднення.
2. Поняття шлюбу в римському праві. Види шлюбу.
3. Порядок укладання та умови шлюбу. Припинення шлюбу. Розірвання шлюбу в римському праві.
4. Особисті та майнові права та обов'язки подружжя. Правовий статус приданого та дарування з боку чоловіка.
5. Правові відносини батьків та дітей у римському праві. Опіка та піклування у Стародавньому Римі.

План семінарського заняття

1. Поняття сім'ї у римському праві. Агнатське та когнатське споріднення.
2. Поняття шлюбу в римському праві. Види шлюбу.
3. Порядок укладання та умови шлюбу. Припинення шлюбу. Розірвання шлюбу в римському праві.
4. Особисті та майнові права та обов'язки подружжя. Правовий статус приданого та дарування з боку чоловіка.
5. Правові відносини батьків та дітей у римському праві.
6. Опіка та піклування у Стародавньому Римі.

План самостійної роботи

1. Інститут батьківської влади у Стародавньому Римі.
2. Узаконення. Усиновлення. Еманципація. Пекулій.

Рекомендовані літературні джерела:

Основні: [1; 6; 8; 10]

Додаткові: [11]

Інформаційні ресурси і Інтернет: [1-4]

Міжнародні видання: [1-7].

Тема 5. Речове право. Право власності

План лекційного заняття

1. Поняття речевого та зобов'язального права.
2. Поняття та види речей у римському праві.
3. Володіння у Стародавньому Римі
4. Поняття та зміст права власності.
5. Види права власності у Стародавньому Римі.
6. Виникнення та припинення права власності. Способи набуття та захисту права власності.

План семінарського заняття

1. Поняття речевого та зобов'язального права.
2. Поняття та види речей у римському праві.
3. Володіння у Стародавньому Римі
4. Поняття та зміст права власності.
5. Види права власності у Стародавньому Римі.
6. Виникнення та припинення права власності. Способи набуття та захисту права власності.

План самостійної роботи

1. Види володіння. Законне та незаконне володіння.
2. Прекарій.
3. Виникнення та припинення володіння.
4. Захист володіння. Інтердикти.
5. Виникнення та розвиток інституту права власності в римському праві
6. Преторська власність. Власність перегринів. Провінційна власність. Спільна власність.
7. Біографія Марка Антістія Лабейона.

План індивідуально-консультаційної роботи

1. Вирішення задач-казусів, що пропонуються викладачем.
2. Підготовка есе-дослідження з тематики семінарського заняття.

Перелік питань для самоконтролю

1. Яким захистом користується добросовісний незаконний володілець?
2. Що таке порочне володіння?
3. Що означає абсолютний захист права власності?
4. Який сенс поділення речей на головні та побічні речі?
5. Що таке володіння? Чим від володіння відрізняється держання?
6. Поясніть правову різницю між незаконним добросовісним і незаконним недобросовісним володінням.
7. Відповідальність незаконного добросовісного та незаконного недобросовісного володільців, можливість набуття речі за терміном набувальної давності.
8. Що таке похідне володіння?
9. В чому полягали обов'язки володільця?

Рекомендовані літературні джерела:

Основні: [1; 6; 8; 10]

Додаткові: [11]

Інформаційні ресурси і Інтернет: [1-4]

Міжнародні видання: [3, 5, 9].

Тема 6. Права на чужі речі

План лекційного заняття

1. Поняття та види прав на чужі речі.
2. Емфітевзис, суперфіцій застава, сервітути у римському праві.
3. Земельні та особисті сервітути.
4. Виникнення, втрата та захист сервітутів.

План семінарського заняття

1. Поняття та види прав на чужі речі.
2. Емфітевзис, суперфіцій застава, сервітути у римському праві.
3. Земельні та особисті сервітути.
4. Виникнення, втрата та захист сервітутів

План самостійної роботи

1. Порядок встановлення особистих сервітутів.
2. Порядок відчуження права емфітевзису.
3. Порядок відчуження права суперфіцію
4. Характеристика застави як речового права та її видів

Перелік питань для самоконтролю

1. В чому полягають відмінності між правом власності та правами на чужі речі?
2. Які підстави встановлення сервітуту?
3. Яким захистом користується сервітутне право?
4. Надайте визначення узуфрукту.
5. Що таке емфітевзис і суперфіцій?
6. Що таке заставне право?
7. Що таке фідучіарний правочин?

Рекомендовані літературні джерела:

Основні: [1; 6; 8; 10]

Додаткові: [11]

Інформаційні ресурси і Інтернет: [1-4]

Міжнародні видання: [6-9].

Змістовий модуль № 2. Зобов'язання в римському приватному праві

Тема 7. Загальне вчення про зобов'язання

План лекційного заняття

1. Поняття зобов'язального права та зобов'язання.
2. Підстави виникнення зобов'язання.
3. Поняття юридичного факту. Зміст зобов'язання.
4. Класифікація зобов'язань.

5. Сторони в зобов'язанні.
6. Виконання зобов'язання.

План семінарського заняття

1. Поняття зобов'язального права та зобов'язання.
2. Підстави виникнення зобов'язання. Поняття юридичного факту. Зміст зобов'язання.
3. Класифікація зобов'язань.
4. Сторони в зобов'язанні.
5. Виконання зобов'язання. Способи забезпечення виконання зобов'язання.
6. Підстави припинення зобов'язань.

План самостійної роботи

1. Заміна сторін у зобов'язанні.
2. Наслідки невиконання зобов'язання.
3. Підстави звільнення сторін від відповідальності у випадку невиконання зобов'язання.

Перелік питань для самоконтролю

1. Основні відмінності речового і зобов'язального права.
2. Коли смерть боржника буде підставою припинення зобов'язання?
3. Підстави звільнення боржника від відповідальності за невиконання зобов'язання.
4. Перечисліть вимоги до виконання зобов'язання. У яких випадках кредитор міг відмовитися прийняти виконання зобов'язання боржником?
5. Які існують вимоги щодо часу виконання зобов'язання?
6. Умови наступу відповідальності за порушення зобов'язання.
7. У яких випадках боржник ніс відповідальність не лише за умисел і тяжку вину, але й за легку вину? Критерії поділу вини на "тяжку" і "легку".

Рекомендовані літературні джерела:

Основні: [1; 6; 8; 10]

Додаткові: [11]

Інформаційні ресурси і Інтернет: [1-4]

Міжнародні видання: [1-7].

Тема 8. Договори у римському приватному праві

План лекційного заняття

1. Поняття та види договорів у римському праві.
2. Умови дійсності договору.
3. Зміст договору.
4. Порядок укладання договору. Представництво.

План семінарського заняття

1. Поняття та види договорів у римському праві.
2. Контракти і пакти в римському праві, їх характеристика.
3. Умови дійсності договору.
4. Зміст договору. Характеристика істотних. Звичайних та випадкових умов договору.
5. Порядок укладання договору. Представництво.

План самостійної роботи

1. Види контрактів. Пакти.
2. Вербальні договори. Літеральні, консенсуальні, реальні контракти.
3. Біографія Модестівна Гереннія.

Перелік питань для самоконтролю

1. У чому відмінність юридичних понять "зобов'язання" і "договір"?
2. Назвіть основні групи контрактів і вкажіть критерії такого поділу.
3. Що таке "помилка"? Які випадки помилки заінтересованої сторони визнавалися римськими юристами достатньою підставою для визнання договору недійсним?
4. Назвіть визначення та види омани.
5. Що означає термін "зміст договору"? Які умови називалися істотними (звичайними, випадковими)?
6. Чим поняття "термін" відрізняється від поняття "умова"? Які є види умов?
7. Дайте визначення каузі, каузальним та абстрактним договорам,
8. Який був порядок укладення договору?

Рекомендовані літературні джерела:

Основні: [1; 6; 8; 10]

Додаткові: [11]

Інформаційні ресурси і Інтернет: [1-4]

Міжнародні видання: [7-13].

Тема 9. Зобов'язання ніби з договорів. Зобов'язання з приватних деліктів

План лекційного заняття

1. Поняття та види позадоговірних зобов'язань.
2. Види деліктів у римському праві.
3. Делікти як джерело зобов'язань.
4. Поняття деліктів. Види зобов'язань з приватних деліктів.
5. Поняття преторських деліктів.
6. Квазіделікти.

План семінарського заняття

1. Поняття та види позадоговірних зобов'язань.
2. Види деліктів у римському праві
3. Делікти як джерело зобов'язань.
4. Поняття деліктів.
5. Види зобов'язань з приватних деліктів.
6. Поняття преторських деліктів.

План самостійної роботи

1. Діяння, що означають «особисту образу» за римським правом
2. Зобов'язальний легат.
3. Особливості відповідальності за квазіделікти.

Перелік питань для самоконтролю

1. В чому різниця деліктних і договірних зобов'язань?
2. Які дії вважалися особистою образою?
3. Яка відповідальність наступала за вчинення таємної крадіжки?
4. Яка відповідальність наступала для судді за неправомірно винесене рішення?

Рекомендовані літературні джерела:

Основні: [1; 6; 8; 10]

Додаткові: [11]

Інформаційні ресурси і Інтернет: [1-4]

Міжнародні видання: [8, 9].

Тема 10. Спадкове право

План лекційного заняття

1. Поняття спадкування. Види спадкування.
2. Поняття заповіту. Заповідальна правоздатність. Зміст заповіту.
3. Порядок спадкування за законом.
4. Порядок прийняття спадщини.
5. Сингулярне правонаступництво

План семінарське заняття

1. Поняття спадкування.
2. Поняття заповіту. Заповідальна правоздатність.
3. Зміст заповіту.
4. Порядок спадкування за законом.
5. Порядок прийняття спадщини.
6. Сингулярне правонаступництво

План самостійної роботи

1. Основні етапи розвитку римського спадкового права.
2. Характеристика заповіту.
3. Перехід прав і обов'язків спадкодавця до спадкоємця.
4. Спадкова трансмісія.
5. Сингулярне наступництво

Перелік питань для самоконтролю

1. Що таке спадкове право, спадкування, спадкова маса, заповіт?
2. Що таке універсальна і сингулярна наступність у спадкуванні?
3. Назвіть обов'язкові вимоги до заповіту.
4. Коли наступало спадкування за законом? Що таке спадкування за правом представництва?
5. При яких умовах заповіт вважався не дійсним?
6. Які існували вимоги до прийняття спадщини?
7. Що таке заповідальний відказ (легат)?

Рекомендовані літературні джерела:

Основні: [1; 6; 8; 10]

Додаткові: [11]

Інформаційні ресурси і Інтернет: [1-4]

Міжнародні видання: [1-5].

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, представлено в табл. 4.1.

Максимальна кількість балів отримана здобувачем вищої освіти на семінарському / практичному занятті становить 1,5 бали.

Виконання самостійної роботи, як правило, оцінюється під час проведення семінарського / практичного заняття у вигляді опитування в тому числі за питаннями, які виносяться на самостійну роботу.

Загальний розподіл балів, які здобувач вищої освіти може отримати в межах 100-бальної системи оцінювання, повинен включати обов'язкове комп'ютерне тестування на платформі дистанційного навчання ДПУ MOODLE (максимально до 5 балів).

Розподіл балів з навчальної дисципліни «Римське приватне право»

Денна форма навчання

Модулі	Модуль 1 (20 балів)						Екзамен 50 балів	Загальна оцінка з курсу = 50 балів+50 балів екзамен		
Загальна кількість балів за модулем 1										
Теми	Т. 1	Т. 2	Т. 3	Т.4	Т.5- Т.6	Контрольний захід				
Відповідь на семінарському занятті	3	3	3	3	3	5 балів				
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи									
Модулі	Модуль 2 (20 балів)									
Загальна кількість балів за модулем 2						Контрольний захід				
Теми	Т.7	Т.8	Т.9	Т.10						
Відповідь на семінарському занятті	3	6	3	3		5 балів				
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи									
Індивідуальна робота	5									
Підсумковий тестовий контроль на платформі дистанційного навчання УДФСУ	5									

MOODLE			
--------	--	--	--

Заочна форма навчання

Модулі	Модуль 1 (15 балів)							Екзамен 50 балів	Загальна оцінка з курсу = 50 балів+50 балів екзамен
Загальна кількість балів за модулем 1									
Теми	T. 1	T. 2	T. 3	T.4	T.5	T.6	Контрольний захід		
Відповідь на семінарському занятті						15			
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи								
Модулі	Модуль 2 (10 балів)								
Загальна кількість балів за модулем 2									
Теми	T.7	T.8	T.9	T.10		Контрольний захід			
Відповідь на семінарському занятті							15		
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та написання контрольної роботи								
Індивідуальна робота	20								
Підсумковий тестовий контроль на платформі дистанційного навчання УДФСУ MOODLE									

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

(денна форма)

Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
3	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та

	аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
2-1	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Критерії оцінювання контрольних робіт.

Формою проміжного поточного контролю є контрольні роботи, які проводяться у письмовій формі та кожна з яких оцінюється від 0 до 5 балів.

Розподіл балів за різні види завдань в межах контрольної роботи

Вид завдання	Максимальна кількість балів за виконання
Теоретичні питання	3 бали
Тестовий блок	2 бали
Всього	5 балів

Критерії оцінювання відповіді на теоретичне питання

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі дав відповіді на всі питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію, належним чином обґрунтовував свої думки та зробив узагальнені підсумки.	3 бали
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який в основному розкрив зміст теоретичних питань. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки	2 бали
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав фрагментарні відповіді на теоретичні питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), у відповідях присутні неточності та помилки або відповідь дана лише на окремі питання.	1 бал

Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав неправильну відповідь на всі теоретичні питання, допустив істотні помилки, оперував неактуальною застарілою інформацією або відповіді на питання відсутні взагалі.	0 балів
---	----------------

Критерії оцінювання тестового блоку

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який повністю розкрив всі питання та використовував для цього наукову літературу та власну думку	2
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який розкрив сутність лише окремих питань та використовував для цього наукову літературу та власну думку	1
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який взагалі не розкрив сутність визначень	0

Критерії оцінювання індивідуальної роботи.

Індивідуальна робота здійснюється у формі виконання комплексу завдань, що включають:

- 1) Написання дослідницького есе з визначеної тематики;
- 2) Вирішення казусів.

Шкала оцінювання індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі виконав всі завдання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію, пам'ятки римського права та належним чином оформив відповідну роботу	5
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі виконав всі завдання. При цьому використовував джерела римського права та належним чином оформив процесуальні документи	4
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі виконав всі завдання та належним чином оформив роботу	3-1
Не виконано завдань	0

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ (заочна форма)

Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
15-14	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
13-5	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань
5-1	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, мінімально розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Критерії оцінювання контрольних робіт.

Формою проміжного поточного контролю є контрольні роботи, які проводяться у письмовій формі та кожна з яких оцінюється від 0 до 15 балів.

Розподіл балів за різні види завдань в межах контрольної роботи

Вид завдання	Максимальна кількість балів за виконання
Теоретичні питання	10 балів
Тестовий блок	5 балів
Всього	15 балів

Критерії оцінювання відповіді на теоретичне питання

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі дав відповіді на всі питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію, належним чином обґрунтовував свої думки та зробив узагальнені підсумки.	10-9 балів

Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який в основному розкрив зміст теоретичних питань. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки	8-6 балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав фрагментарні відповіді на теоретичні питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), у відповідях присутні неточності та помилки або відповідь дана лише на окремі питання.	5-1 бал
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав неправильну відповідь на всі теоретичні питання, допустив істотні помилки, оперував неактуальною застарілою інформацією або відповіді на питання відсутні взагалі.	0 балів

Критерії оцінювання тестового блоку

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який повністю розкрив всі питання та використовував для цього наукову літературу та власну думку	5-4
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який розкрив сутність лише окремих питань та використовував для цього наукову літературу та власну думку	3-1
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який взагалі не розкрив сутність визначень	0

Критерії оцінювання індивідуальної роботи.

Індивідуальна робота здійснюється у формі виконання комплексу завдань, що включають:

- 3) Написання дослідницького есе з визначеної тематики;
- 4) Вирішення казусів.

Шкала оцінювання індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі виконав всі завдання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію, пам'ятки римського права та належним чином оформив відповідну роботу	20-18
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі виконав всі завдання. При цьому використовував джерела римського	17-12

права та належним чином оформив процесуальні документи	
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі виконав одне завдання та належним чином оформив роботу	11-1
Не виконано завдань	0

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю (від 0 до 100 балів).

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є отримання не менше 50 балів за поточний контроль

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою ЄКТС здійснюється в такому порядку

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами й критеріями оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					Екзамен/ Диференційований залік	Залік
90-100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
80-89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно - варіативний)	добре	
70-79	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати			

			аргументи для підтвердження думок			
60-69	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	Задов.	
50-59	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

Результати складання диференційованих заліків оцінюються за чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), а заліків – за двобальною шкалою («зараховано», «не зараховано») і вносяться у відомість обліку успішності здобувача вищої освіти, залікову книжку, індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти (крім «незадовільно» і «не зараховано»). Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

5. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

Перелік засобів оцінювання, які застосовуються при вивченні навчальної дисципліни «Римське приватне право»:

- диференційований залік;
- тести;
- комп'ютерне тестування на платформі MOODLE ДПУ;
- наскрізні проекти;
- есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- вирішення казусів;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах.

6. ФОРМИ ТА ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний та підсумковий контроль проводиться у письмовій, усній та комбінованій формах при проведенні семінарських занять.

6.1.Перелік питань до поточного контролю знань із навчальної дисципліни «Римське приватне право» (МКР 1)

1. Римське право, його історична роль та значення для сучасного юриста.
2. Рецепція римського права.
3. Система римського цивільного права.
4. Види джерел римського цивільного права.
5. Форми діяльності римських юристів. Видатні римські юристи.
6. Закони XII таблиць: загальна характеристика.
7. Загальне поняття про давньоримський судовий процес
8. Форми судочинства у Стародавньому Римі.
9. Поняття та види позовів. Позовна давність.
10. Правосуб'єктність фізичних осіб
11. Правове становище римських громадян.
12. Правове становище латинів та перегринів.
13. Правове становище вільновідпущеників. Колонат,
14. Правове становище рабів.
15. Поняття, ознаки та види юридичних осіб.
16. Опіка та піклування у Стародавньому Римі.
17. Римська патріархальна сім'я. Агнатське і когнатське споріднення.
18. Поняття і види шлюбу в римському праві.
19. Порядок укладання та умови взяття римського законного шлюбу.
20. Припинення шлюбу.
21. Особисті та майнові відносини між подружжям.
22. Інститут батьківської влади у римському сімейному праві.
23. Узаконення і усиновлення у римському сімейному праві.
24. Поняття і види речевих прав.
25. Речі: поняття та їх види.
26. Володіння та його види.
27. Захист володіння.
28. Поняття права власності у Стародавньому Римі.
29. Виникнення і припинення права приватної власності.
30. Види права власності.
31. Зміст права власності.
32. Захист права власності.
33. Поняття та види прав на чужі речі.
34. Сервітути у Стародавньому Римі: поняття та види.
35. Емфітевзис і суперфіцій: поняття, загальна характеристика.
36. Заставне право Стародавнього Риму.

Перелік питань до поточного контролю знань із навчальної дисципліни «Римське приватне право» (МКР 2)

1. Поняття зобов'язального права та його відмінність від речових прав.
2. Поняття зобов'язання. Загальна характеристика зобов'язань.
3. Підстави виникнення зобов'язань.
4. Сторони в зобов'язанні. Заміна осіб у зобов'язанні.
5. Зобов'язання з множинністю осіб.
6. Класифікація зобов'язань.

7. Підстави припинення зобов'язань.
8. Загальні положення про договори у Стародавньому Римі.
9. Види договорів у Стародавньому Римі.
10. Види контрактів у римському праві.
11. Умови дійсності договору.
12. Зміст договору.
13. Укладання договору. Представництво.
14. Вербальні контракти.
15. Літеральні контракти.
16. Консенсуальні контракти.
17. Реальні контракти.
18. Квазіконтракти.
19. Безіменні контракти.
20. Пакти та їх види.
21. Позадовісні зобов'язання.
22. Види деліктів у римському праві.
23. Зобов'язання ніби з приватних деліктів (квазіделікти).
24. Загальна характеристика спадкового права Стародавнього Риму.
25. Основні поняття спадкового права.
26. Основні етапи розвитку римського спадкового права.
27. Спадкування за заповітом.
28. Спадкування за законом.
29. Спадкова трансмісія.
30. Прийняття спадщини.
31. Сінгулярне наступництво (легат та фідейкоміс).
32. Римське приватне право і цивільне право України

Перелік питань для підсумкового контролю з дисципліни «Римське приватне право»

1. Римське право, його історична роль та значення для сучасного юриста. Рецепція римського права.
2. Система римського цивільного права.
3. Види джерел римського цивільного права.
4. Форми діяльності римських юристів. Видатні римські юристи.
5. Закони XII таблиць: загальна характеристика.
6. Загальне поняття про давньоримський судовий процес
7. Форми судочинства у Стародавньому Римі.
8. Поняття та види позовів. Позовна давність.
9. Правосуб'єктність фізичних осіб
10. Правове становище римських громадян.
11. Правове становище латинів та перегринів.
12. Правове становище вільновідпущеників. Колонат,
13. Правове становище рабів.
14. Поняття⁵ ознаки та види юридичних осіб.
15. Опіка та піклування у Стародавньому Римі.
16. Римська патріархальна сім'я. Агнатське і когнатське споріднення.
17. Поняття і види шлюбу в римському праві.
18. Порядок укладання та умови взяття римського законного шлюбу.
19. Припинення шлюбу.
20. Особисті та майнові відносини між подружжям.
21. Інститут батьківської влади у римському сімейному праві.
22. Узаконення і усиновлення у римському сімейному праві.
23. Поняття і види речевих прав.

24. Речі: поняття та їх види.
25. Володіння та його види.
26. Захист володіння.
27. Поняття права власності у Стародавньому Римі.
28. Виникнення і припинення права приватної власності.
29. Види права власності.
30. Зміст права власності.
31. Захист права власності.
32. Поняття та види прав на чужі речі.
33. Сервітути у Стародавньому Римі: поняття та види.
34. Емфітевзис і суперфіцій: поняття, загальна характеристика.
35. Заставне право Стародавнього Риму.
36. Поняття зобов'язального права та його відмінність від речових прав.
37. Поняття зобов'язання. Загальна характеристика зобов'язань.
38. Підстави виникнення зобов'язань.
39. Сторони в зобов'язанні. Заміна осіб у зобов'язанні.
40. Зобов'язання з множинністю осіб.
41. Класифікація зобов'язань.
42. Підстави припинення зобов'язань.
43. Загальні положення про договори у Стародавньому Римі.
44. Види договорів у Стародавньому Римі.
45. Види контрактів у римському праві.
46. Умови дійсності договору.
47. Зміст договору.
48. Укладання договору. Представництво.
49. Вербальні контракти.
50. Літеральні контракти.
51. Консенсуальні контракти.
52. Реальні контракти.
53. Квазіконтракти.
54. Безіменні контракти.
55. Пакти та їх види.
56. Позадовірні зобов'язання.
57. Види деліктів у римському праві.
58. Зобов'язання ніби з приватних деліктів (квазіделікти).
59. Загальна характеристика спадкового права Стародавнього Риму.
60. Основні поняття спадкового права.
61. Основні етапи розвитку римського спадкового права.
62. Спадкування за заповітом.
63. Спадкування за законом.
64. Спадкова трансмісія.
65. Прийняття спадщини.
66. Сінгулярне наступництво (легат та фідейкоміс).
67. Римське приватне право і цивільне право України

1. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Римське право (в схемах): навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закладів] / кол. авт. ; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, доц. М. Г. Поліщук. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2018. 108 с.
2. Зозуля Є. В. Римське право як ідеологічна парадигма західної традиції права. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 3 (64). С. 19-24.
3. Римське цивільне право: практикум / Уклад. Лубко І. М., Попова Н. О. Черкаси : Видавництво ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2017. 492 с
4. Чеботаренко А.В. Римське право як джерело теорії міжнародних відносин. *Право як соціальна цінність*, 2019, 254.
5. Лапчевська, К. В., О. П. Письменна. Римське право як надійний фундамент системи права України. *Порівняльно-аналітичне право—електронне наукове фахове видання юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*. 2019.с. 38-45.
6. Основи римського приватного права: Підручник / В. І. Борисова, Л. М. Баранова, М. В. Домашенко та ін.; Х.: Право, 2008. 224 с.
7. Римське приватне право: [підруч. для вищ. навч. закл.]. К.: «МП Леся», 2014. 240 с
8. Тетарчук І.В. Римське приватне право. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. ЦУЛ. 2020. 136 с.
9. Основи римського приватного права: навч. посіб. [вид. 2-ге, допов.] / В. С. Макарчук. К.: Атіка, Х.: Право, 2015. 256 с.
10. Римське право (в схемах). Поліщук, М. Г., Аксютіна, А. В., Калініченко, З. Д., Кахович, О. О., Карпенко, Р. В., Тимченко, Л. М. 2018. 158 с.

Допоміжна:

1. Баїк О. І. Становлення податків у Стародавньому Римі. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Юридичні науки*. 2015. № 813. С. 185–191.
2. Мілевська А.О. Момент виникнення правоздатності: проблемні аспекти визначення. *Право і суспільство*. 2018. № 3. С. 93-98.
3. Мілевський О., Мілевська А. Інститут емансипації за римським та сучасним цивільним правом. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 5. С. 57-62.
4. Денісова Г., Юзич О. Відвід суддів у праві Римської імперії. *Історико-правовий часопис: журнал / упоряд. О. Крикунов*. Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. 2016. № 1 (7). С.32-36
5. Ляшенко О.В. Окремі наукові джерела інституту поруки римського права та сучасний погляд. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція. 2016. № 20. С. 116-122.
6. Остапенко Л. О. Про договір як основу виникнення трудових відносин в античний період. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Юридичні науки*. 2015. № 827. С. 115–119.
7. Субіна С. Новація у праві Давнього Риму. *Збірник наукових праць «Проблеми законності» Національного юридичного університету ім. Я. Мудрого*. 2015. С. 46-53.
8. Гринько С. Д. Римське право та його історичне значення. *Університетські наукові записки*. 2016. № 3. С. 342-350.
9. Денисенко В.В. Інститут державної гостинності (hospitum publicum) в Стародавньому Римі. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. №5. С. 18-20.
10. Логвиненко Є. С. Смертна кара у Давньому Римі. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. № 3 (2016): С.38-43.

Інформаційні ресурси Інтернет:

1. Дигести Юстиніана. URL: <http://digestaiust.narod.ru/>
2. Закони XII таблиць. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B8_%D0%

94%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%B4%D1%86%D1%8F%D1%82%D0%B8_%D1%82%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D1%86%D1%8C.

3. Інституції Гая. URL: <https:scicenter.online>
4. Онлайн ресурс навчального контенту. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/law/9262/>

Міжнародні видання:

1. Hamza, G. (2018). On the Influence of Roman Law Tradition in the Development of Private Law and the Recodification of Civil Law in Georgia. *JEHL*, 9, 174.
2. Domingo, Rafael. *Roman law: an introduction*. Routledge, 2018.
3. Lesaffer, Randall. Roman law and the intellectual history of international law. (2016): 38-58.
4. Ribary, Marton, and Barbara McGillivray. A Corpus Approach to Roman Law Based on Justinian's Digest. *Informatics*. Vol. 7. No. 4. Multidisciplinary Digital Publishing Institute, 2020.
5. Domingo, Rafael. The Revival of Roman Law and the European Legal Tradition. *Emory Legal Studies Research Paper* (2017).
6. Stråth, Bo, Martti Koskenniemi. *Roman Law and the Idea of Europe*. Bloomsbury Publishing, 2018.
7. Romański, Łukasz. The principle and limits of freedom of contract from the perspective of the Roman law tradition. *Internetowy Przegląd Prawniczy TBSP UJ 7 (29)* (2016).
8. Rūfner, Thomas. Tipping the Scales of Justice: Roman Law as a Resource in Medieval Legal Discourse. *Strategies, Dispositions and Resources of Social Resilience*. Springer VS, Wiesbaden, 2020. 219-229.
9. Esders, Stefan. Roman law as an identity marker in post-Roman Gaul (5th–9th centuries). *Transformations of Romanness* (2018): 325.
10. Erkkilä, Ville. Roman law as wisdom: Justice and truth, honour and disappointment in Franz Wieacker's ideas on Roman law. *Roman Law and the Idea of Europe* (2019): 201-220.
11. Domingo, Rafael. The Roman Law of Contracts. An Overview. *An Overview (March 29, 2017)* (2017).
12. Alonso, José Luis. Juristic Papyrology and Roman Law. *Oxford Handbook or Roman Law and Society (Oxford)* (2016): 56-69.
13. Atzeri, Lorena. *Roman Law and Reception*. Leibniz-Institut für Europäische Geschichte, 2017.